

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ, ГАДААД ӨР

2022 оны 6-р сарын 27

Б.ЛХАГВАСҮРЭН
Монголбанкны Ерөнхийлөгч

Монгол Улсын төлбөрийн тэнцлийг сайжруулах нь, өрийн удирдлагын үндсэн зарчим сэдэвт хэлэлцүүлэгт зориулав.

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ, ГАДААД ӨР

ГАДААД ӨР

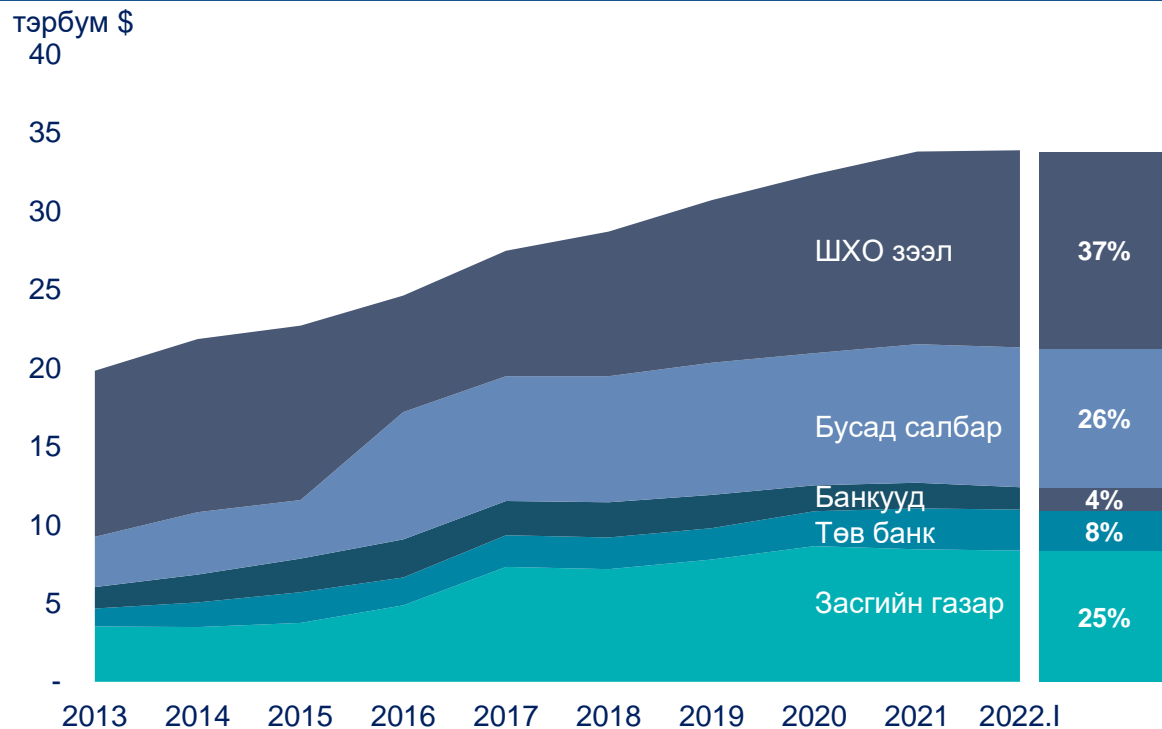
ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

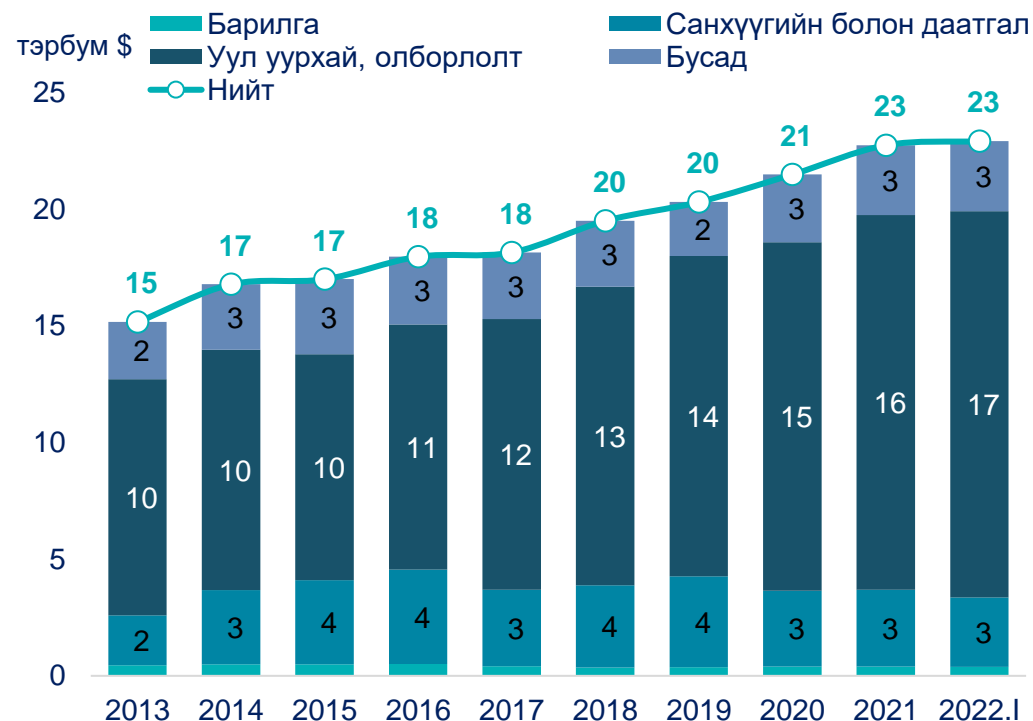
Гадаад өрийн үлдэгдэл 2022 оны 1 дүгээр улиралд **\$33.9 тэрбумд** хүрэв.

Тэр дундаа уул уурхайн салбарын гадаад өр **\$17 тэрбумд** хүрсэн.

Гадаад өр, секторын ангиллаар

Гадаад өр*, эдийн засгийн салбараар

*Засгийн газар, Төв банкны гадаад өрийг хассанаар.

Эх сурвалж: Монголбанк

ГАДААД ӨР

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

Төлбөрийн тэнцэл нь **эдийн засгийн харьяатын** гадаад эдийн засагтай **тодорхой хугацаанд хийсэн** худалдаа, үйлчилгээ, хөрөнгө, санхүүгийн болон бусад урсгалын орлого, зарлагын гүйлгээг системчлэн нэгтгэсэн статистикийн тайланг хэлдэг.

Гадаад зах зээлтэй харилцах эдийн засгийн харилцааг харуулахаас гадна, тус **улсын эдийн засгийн ерөнхий төлөв байдал, хандлагын** талаарх мэдээллийг харуулж байдаг.

Төлбөрийн тэнцэл нь **төгрөгийн** бусад валюттай харьцах **ханшийг тодорхойлогч** суурь хүчин зүйл юм.

Эх сурвалж: МУ-ын Төлбөрийн тэнцэл боловсруулах аргачлал

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ, ГАДААД ӨР

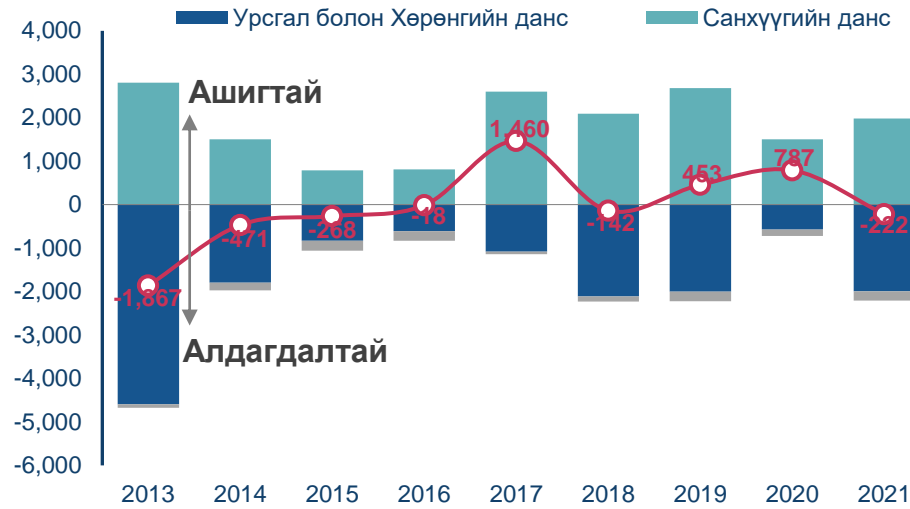

ГАДААД ӨР

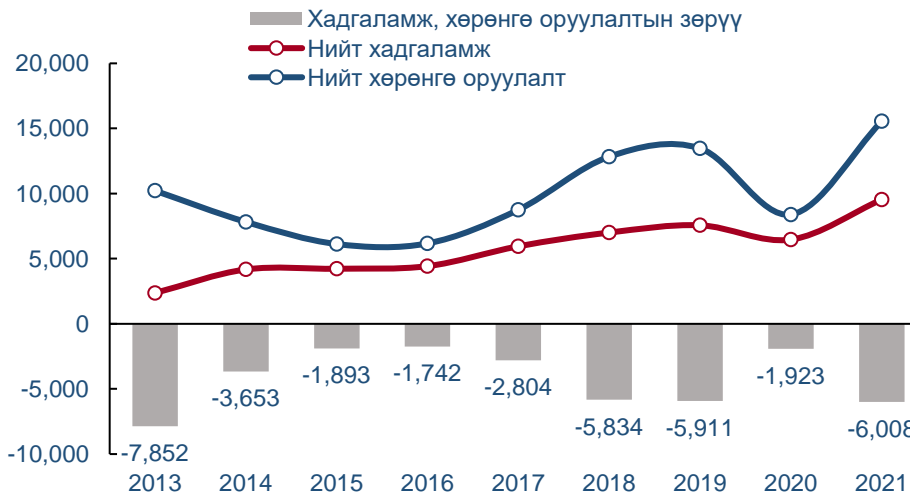
ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

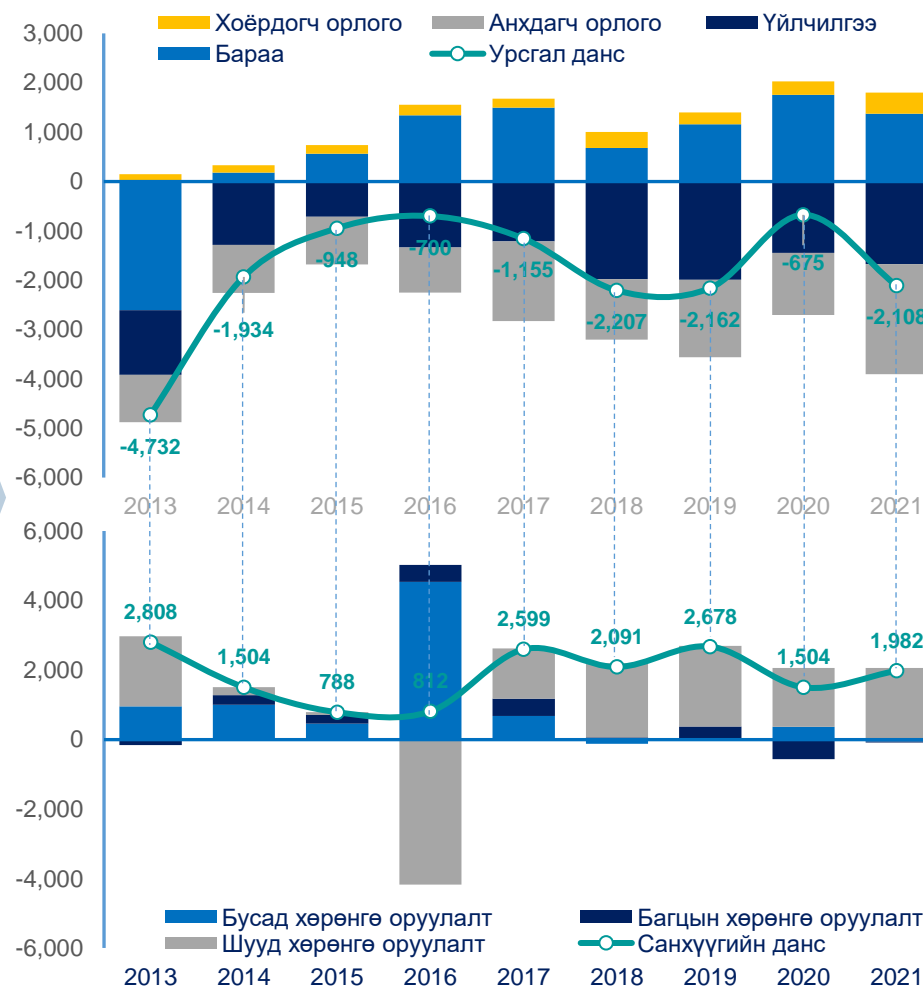
Төлбөрийн тэнцэл 2021 он, сая \$

Хадгаламж, хөрөнгө оруулалтын зөрүү, тэрбум ₮

Урсгал дансны алдагдлын санхүүжилт, сая \$

Дотоодын хадгаламж, хөрөнгө оруулалтын зөрүү сөрөг байдаг нь урсгал тэнцэл алдагдалтай байх суурь шалтгаан юм.

Урсгал данс алдагдалд үйлчилгээ болон анхдагч орлогын дансны алдагдал ихээхэн нөлөөлжээ.

Урсгал дансны алдагдлыг 2014-16 онд зээлээр, түүнээс хойш ГШХО-р голлон санхүүжүүлсэн байна.

Зээл, ГШХО-ын өглөг нэмэгдэхийн хэрээр хүү, ногдол ашгийн төлбөр сүүлийн жилүүдэд нэмэгдэж 2021 онд 1.6 тэрбум ам.долларт хүрээд байна.

Эх сурвалж: Монголбанк

ГАДААД ӨР

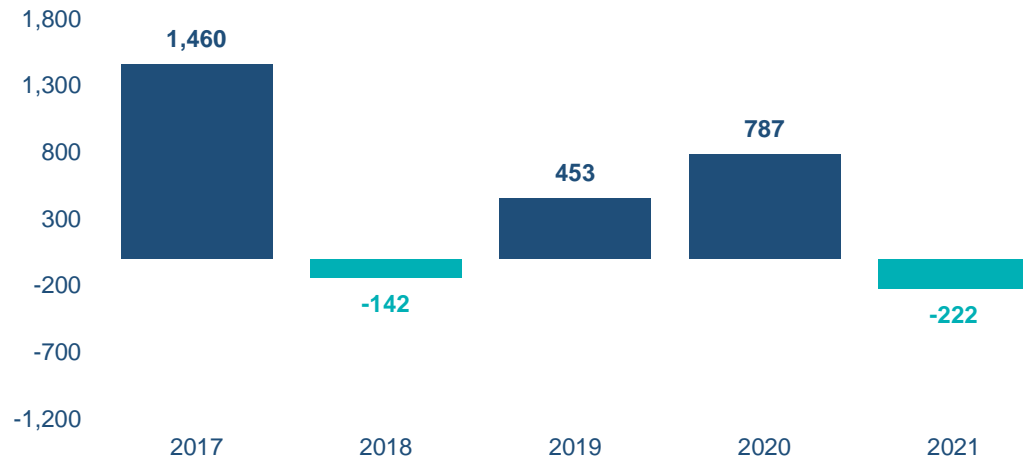
ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

Төлбөрийн тэнцэл 2021 онд **222 сая ам.долларын алдагдалтай** гарсан.

2021 онд **Урсгал данс** 1,994 сая ам.долларын **алдагдалтай**, **санхүүгийн данс** 1,982 сая ам.долларын **ашигтай** гарлаа.

Төлбөрийн тэнцэл 2021 он, сая \$

Урсгал ба хөрөнгийн & санхүүгийн данс, сая \$ /2021 он/

Урсгал ба хөрөнгийн дансны бүтэц

Бараа 	Анхдагч орлого 	Хөрөнгийн данс
\$1,370 сая	-\$2,232 сая	\$114 сая
Үйлчилгээ 	Хоёрдогч орлого 	
-\$1,675 сая	\$429 сая	

Санхүүгийн дансны бүтэц

Шууд хөрөнгө оруулалт 	Багцын хөрөнгө оруулалт
\$2,060 сая	-\$25 сая
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгсэл 	Бусад хөрөнгө оруулалт
\$8 сая	-\$60 сая

ГАДААД ӨР

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

БАРААНЫ ЭКСПОРТ

9,241 сая \$

2021

92%

4%

4%

0.1%

УУЛ УУРХАЙ
8,520 сая \$

МАЛ АЖ АХУЙ
372 сая \$

АЖ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ
343 сая \$

ГАЗАР ТАРИАЛАН
БОЛОН БУСАД
6 сая \$

34%

ЗЭСИЙН ХҮДЭР
2,900 сая \$

32%

ЧУЛУУН НҮҮРС
2,759 сая \$

12%

МӨНГӨЖӨӨГҮЙ АЛТ
1,005 сая \$

11%

ТӨМРИЙН ХҮДЭР
952 сая \$

85%

НООЛУУР
315 сая \$

3%

НООС, БУСАД ҮС, ХЯЛГАС
10 сая \$

1%

АРЬС, ШИР
5 сая \$

4%

МАЛЫН ӨЛӨН ГЭДЭС
15 сая \$

39%

ХҮНС
132 сая \$

12%

УУЛ УУРХАЙ
110 сая \$

10%

НООЛУУРАН ЭДЛЭЛ
34 сая \$

87%

ҮР, ТАРИА, РАПС
5 сая \$

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ, ГАДААД ӨР

ГАДААД ӨР

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

БАРААНЫ ИМПОРТ

2021

6,845 сая \$

40%

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН
БҮТЭЭГДЭХҮҮН
2,757 сая \$

64%

МАШИН МЕХАНИК, ТОНОГ
ТӨХ., СЭЛБЭГ 1,768 сая \$

28%

СУУДЛААС БУСАД
ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЭЛ
774 сая \$

26%

БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛ
727 сая \$

32%

ХЭРЭГЛЭЭНИЙ БҮТЭЭГДЭХҮҮН
2,184 сая \$

39%

ХҮНСНИЙ БҮТЭЭГДЭХҮҮН
852 сая \$

22%

СУУДЛЫН АВТОМАШИН
482 сая \$

7%

ГЭР АХУЙН ЦАХИЛГААН
ХЭРЭГСЭЛ БА ТАВИЛГА
158 сая \$

17%

НЕФТИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН
1,132 сая \$

52%

ДИЗЕЛЬ ТҮЛШ
590 сая \$

31%

АИ-92, АИ-95
353 сая \$

3%

АИ-80
38 сая \$

13%

БУСАД НЕФТИЙН БҮТ.Н
151 сая \$

11%

АЖ ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН
БОЛОН БУСАД
762 сая \$

21%

ЦАХИЛГААН ЭРЧИМ ХҮЧ
161 сая \$

18%

ХИМИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН
134 сая \$

13%

ХҮНСНИЙ ОРЦ
97 сая \$

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ, ГАДААД ӨР

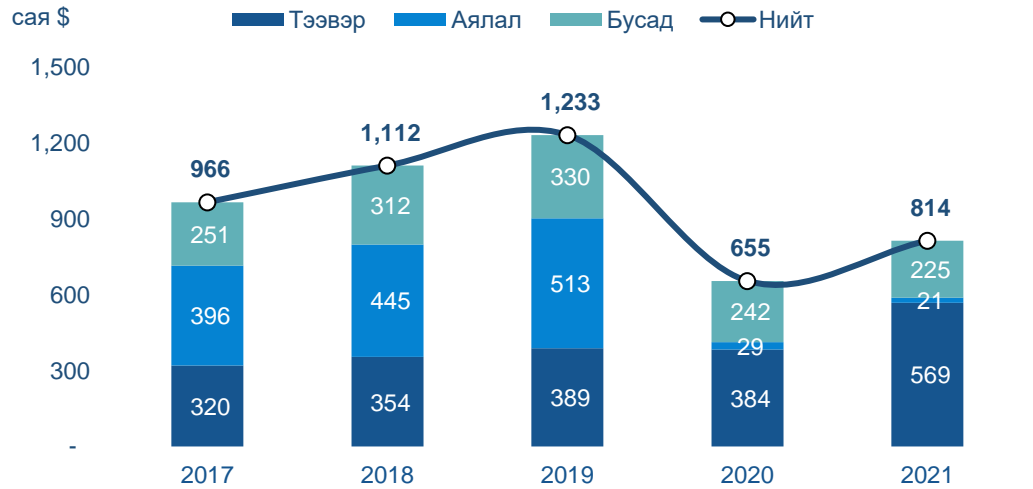

ГАДААД ӨР

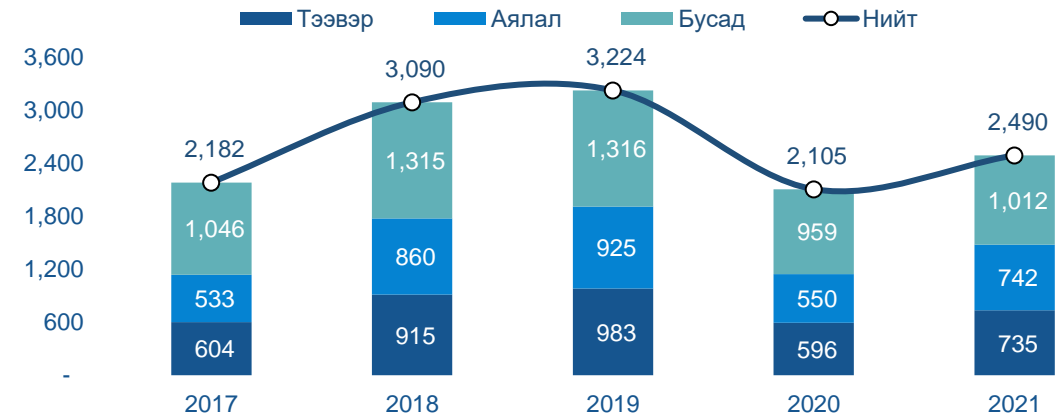
ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

Үйлчилгээний экспорт

Үйлчилгээний импорт

ТЭЭВЭР 569 сая \$

- Ачаа тээвэр \$477 сая
- Зорчигч тээвэр \$13 сая
- Бусад тээвэр \$78 сая

АЯЛАЛ 21 сая \$

- Эмчилгээ \$3 сая
- Боловсрол \$9 сая
- Жуулчлал \$5 сая
- Албан томилолт \$3 сая

БУСАД 225 сая \$

- Техник \$98 сая
- Зөвлөх \$34 сая
- Санхүү \$4 сая
- Бусад \$89 сая

ТЭЭВЭР 735 сая \$

- Ачаа тээвэр \$638 сая
- Зорчигч тээвэр \$36 сая
- Бусад тээвэр \$61 сая

АЯЛАЛ 742 сая \$

- Эмчилгээ \$19 сая
- Боловсрол \$459 сая
- Жуулчлал \$261 сая
- Албан томилолт \$3 сая

БУСАД 1,012 сая \$

- Техник \$286 сая
 - ОТ – \$140 сая (УУ хайгуул, өрөмдлөг, олборлолт)
- Зөвлөх \$209 сая
 - ОТ – \$90 сая (Аудит, нягтлан бодох, хууль зүйн, бизнесийн зөвлөх)
- Санхүү \$154 сая
 - (Санхүүгийн зуучлалын үйлчилгээний төлбөр)
- Барилга \$145 сая
 - (барилга засвар, урсгалт, барилгын төслийн удирдлага)
- Харилцаа холбоо \$128 сая
 - (мэдээлэл, технологийн бүх төрлийн үйлчилгээ. Үүнд: интернэт, роуминг, свифт...)
- Бусад \$90 сая

Эх сурвалж: Монголбанк

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ, ГАДААД ӨР

ГАДААД ӨР

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

АНХДАГЧ ОРЛОГО 2,232 сая \$

Гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийн тайлант жилийн ашиг (ШХО-ын дансанд эсрэг дүнгээр бичилт хийсэн)

**ДАХИН ХО-ЫН ОРЛОГО
-923 сая \$**

41%

Толгой компаниас авсан зээлийн хүүний хуримтлал. Үүнээс: ОТ ХХК-ийн хүүний хуримтлал 508 сая ам.доллар

**ШХО ЗЭЭЛИЙН ХҮҮ
-508 сая \$**

23%

Нийт секторын гадаад зээл, харилцах, хадгаламжид төлсөн хүүгийн төлбөр.

**БУСАД ЗЭЭЛИЙН ХҮҮ
-452 сая \$**

20%

Засгийн газар, банк, ААН-үүдийн гадаад бондын хүүгийн хуримтлал. Үүнээс: ЗГ-ын хүүний хуримтлал 161 сая ам.доллар

**БОНДЫН ХҮҮ
-281 сая \$**

13%

Гадаадын хөрөнгө оруулагчид төлсөн ногдол ашгийн дүн

**НОГДОЛ АШИГ
-274 сая \$**

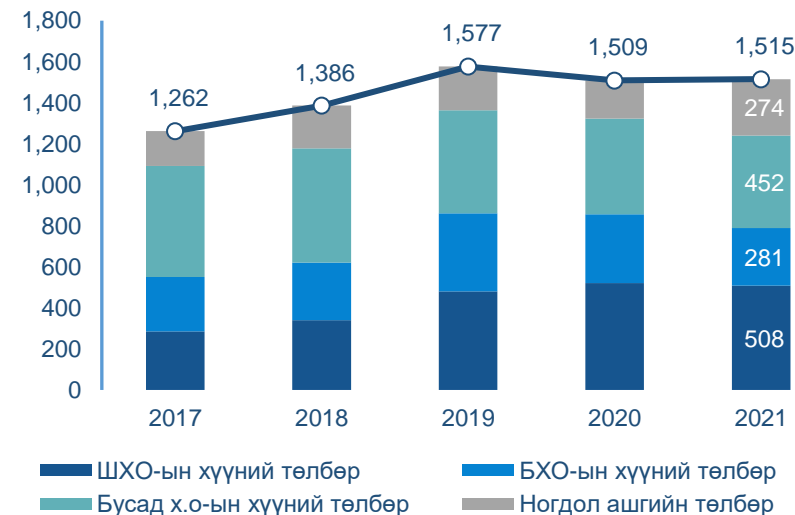
12%

Монгол ажилчдын гадаад улсаас авсан цалингийн орлого (цэвэр дүнгээр)

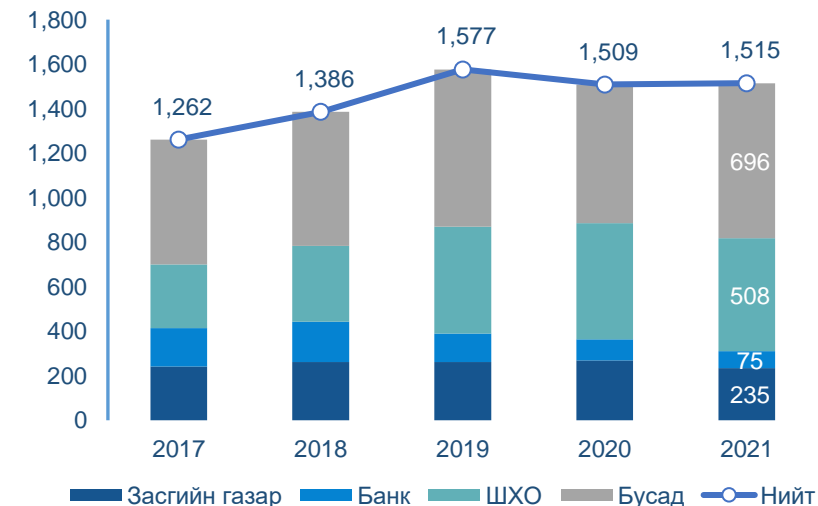
-9%

**АЖИЛЧДЫН ЦАЛИН
923 сая \$**

Хүүний төлбөр, ХО-ын хэлбэрээр

Хүүний төлбөр, эзэмшигчээр (сая \$)

Эх сурвалж: Монголбанк

ГАДААД ӨР

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

САНХҮҮГИЙН ДАНСНЫ ТЭНЦЭЛ

2021 он

1,982 сая \$

ШУУД ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ
2,060 сая \$

БАГЦЫН ХӨРӨНГӨ
ОРУУЛАЛТ
-25 сая \$

БУСАД ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ
-60 сая \$

САНХҮҮГИЙН ҮХ
8 сая \$

ХУВЬЦААТ Х.О
1,216 сая \$

ХУВЬЦААТ Х.О
293 сая \$

ОРЛОГЫН ДАХИН Х.О
923 сая \$

ӨРИЙН ХЭРЭГСЭЛ
844 сая \$

ШХО-гчийн зээл
336 сая \$

ХҮҮНИЙ ХУРИМТЛАЛ
508 сая \$

ХУВЬЦААТ Х.О
-39 сая \$

ӨРИЙН ХЭРЭГСЭЛ
14 сая \$

БЭЛЭН МӨНГӨ БА
ХАРИЛЦАХ
-245 сая \$

ЗЭЭЛ
501 сая \$

ХУДАЛДААНЫ ЗЭЭЛ
-413 сая \$

ЗЭЭЛЖИХ ТУСГАЙ ЭРХ
97 сая \$

ЗАСГИЙН ГАЗАР
231 сая \$

ТӨВ БАНК
156 сая \$

БАНКУУД
144 сая \$

ААН
-30 сая \$

Эх сурвалж: Монголбанк

ГАДААД ӨР

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

Монгол Улсын гадаад валютын орох, гарах урсгалын тойм, тэрбум \$

Орох урсгал	2019	2020	2021
Экспорт	7.2	7.0	8.1
Нүүрс	2.9	1.9	2.4
Зэсийн баяжмал	1.9	1.8	2.9
Алт	0.4	1.8	1.0
Газрын тос	0.4	0.2	0.3
Бусад экспорт	1.6	1.3	1.6
Үйлчилгээ	1.2	0.7	0.8
Тээврийн	0.4	0.4	0.6
Аялалын	0.5	0.0	0.0
Бусад	0.3	0.2	0.2
Ажилчдын цалин	0.2	0.3	0.2
ГШХО	2.1	1.4	1.0
Гадаад бондууд, хөрөнгийн хувьцаа	0.7	0.6	1.0
Гадаад зээлийн ашиглалт	1.9	2.3	1.9
Төвбанк	0.0	0.1	0.2
Засгийн газар	0.6	1.2	0.5
Банкууд	0.6	0.5	0.5
ААН-үүд болон МУХБ	0.7	0.5	0.7
НИЙТ ОРОХ УРСГАЛ	13.3	12.2	13.0

Гарах урсгал	2019	2020	2021
Импорт	-6.0	-5.2	-6.8
Хэрэглээний	-1.6	-1.5	-2.2
Хөрөнгө оруулалтын	-2.6	-2.3	-2.8
Нефтийн	-1.2	-0.8	-1.1
Бусад	-0.7	-0.6	-0.7
Үйлчилгээ	-3.2	-2.1	-2.5
Тээврийн	-1.0	-0.6	-0.7
Аялалын	-0.9	-0.5	-0.7
Бусад үйлчилгээ	-1.3	-1.0	-1.0
ГШХО гарах урсгал	-0.5	-0.2	-0.3
Гадаад зээл, бондын хүүний төлбөр	-0.8	-0.9	-0.7
Гадаад бондуудын үндсэн төлбөр	-0.7	-1.1	-1.3
Ногдол ашгийн төлбөр	-0.2	-0.2	-0.3
Гадаад зээлийн төлбөр	-1.7	-1.5	-1.4
Төвбанк	0.0	0.0	0.0
Засгийн газар	-0.1	-0.2	-0.3
Банкууд	-0.7	-0.5	-0.3
ААН-үүд болон МУХБ	-0.9	-0.7	-0.7
НИЙТ ГАРАХ УРСГАЛ	-13.2	-11.2	-13.3

Эх сурвалж: Төлбөрийн тэнцэлд суурилсан тооцоо

ГАДААД ӨР

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

ДҮГНЭЛТ

ДҮГНЭЛТ:

- ✓ **Төлбөрийн тэнцэл** нь эдийн засгийн харъяатын **гадаад эдийн засагтай** тодорхой хугацаанд **хийсэн** худалдаа, үйлчилгээ, хөрөнгө, санхүүгийн болон бусад урсгалын **орлого, зарлагын балансыг** харуулдаг.
- ✓ **Дотоодын хэрэглээ хуримтлалаасаа өндөр** байгаа тул Монгол Улсын **урсгал тэнцэл** урт хугацаанд **өндөр** алдагдалтай байна.
- ✓ **Урсгал тэнцлийн алдагдлыг** гадаад **шууд хөрөнгө оруулалт, зээл, бондоор санхүүжүүлж иржээ**. Зээл, ГШХО-ын өглөг нэмэгдэхийн хэрээр гадаад өр тэлж, түүний хүү, ногдол ашгийн төлбөр нэмэгдэж байна.
- ✓ **Урсгал данс** урт хугацаанд **тогтмол алдагдалтай байгаа нь** төгрөгийн ханш сулрах, дотоодод хуримтлал үүсэхгүй байх, гадаад харъяатын авлага, **гадаад өр нэмэгдэх суурь шалтгаан** болж байна.
- ✓ **Төлбөрийн тэнцлийг сайжруулахын** тулд **үйлчилгээнд суурилсан төрөлжилт** чухал байна. Тухайлбал, тээврийн үйлчилгээний орлогыг нэмэгдүүлэх, зардлыг бууруулах, аялалын үйлчилгээний орлогыг нэмэгдүүлэх орон зай, боломжуудыг эрэлхийлэх хэрэгтэй байна.

МОНГОЛБАНК
МОНГОЛ УЛСЫН ТӨВ БАНК

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

Монголбанк/
Монгол Улсын Төв Банк

11-310081

bom_external
@mongolbank.mn

Бага тойруу-3, 15160
Улаанбаатар-46, Монгол Улс